

Мотунова Н.В.

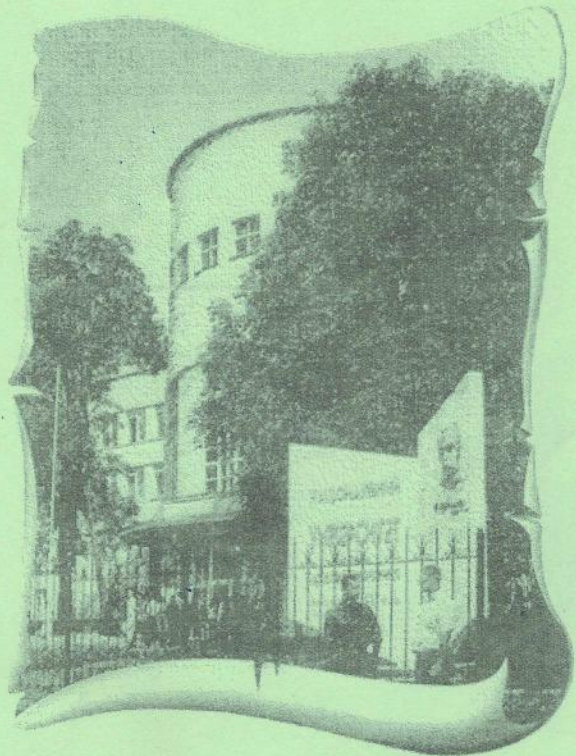
ISSN 2227-2844

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

№ 22 (257) ЛИСТОПАД
2012

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

За матеріалами

*VI Міжнародної науково-практичної конференції
„Інноваційні процеси в освітньому просторі:
доступність, ефективність, якість”,
присвяченої 10-річчю Українського відділення МАНПО*

№ 22 (257) листопад 2012

Частина VIII

Засновано в лютому 1997 року (27)

Свідоцтво про реєстрацію:

серія КВ № 14441-3412ПР,

видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(педагогічні науки)

Постанова президії ВАК України від 14.10.09 №1-05/4

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних
„Україніка наукова” (угода про інформаційну співпрацю
№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 3 від 26 жовтня 2012 року)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор Курило В. С.

Заступники головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор Савченко С. В.

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор Бур'ян М. С.,

доктор медичних наук, професор Виноградов А. О.,

доктор філологічних наук, професор Галич О. А.,

доктор педагогічних наук, професор Горошкіна О. М.,

доктор сільськогосподарських наук, професор Конопля М. І.,

доктор філологічних наук, професор Синельникова Л. М.,

доктор педагогічних наук, професор Харченко С. Я.

Редакційна колегія серії „Педагогічні науки”:

доктор педагогічних наук, професор Ваховський Л. Ц.,

доктор педагогічних наук, професор Гавриш Н. В.,

доктор педагогічних наук, професор Докучасва В. В.,

доктор педагогічних наук, професор Лобода С. М.,

доктор педагогічних наук, професор Максименко Г. М.,

доктор педагогічних наук, професор Ротерс Т. Т.,

доктор педагогічних наук, професор Сташевська І. О.

доктор педагогічних наук, професор Хриков Є. М.,

доктор педагогічних наук, професор Чернуха Н. М.,

доктор педагогічних наук, професор Чиж О. Н.

Редакційні вимоги

до технічного оформлення статей

Редколегія «Вісника» приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) — 3,8 см ; верхній колонтитул — 1,25 см , нижній — 3,2 см .

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***) , 2012.

Статті у „Віснику” повинні бути розміщені за рубриками.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра — номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга — номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13 – 14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова „Список використаної літератури” або після слів „Список використаної літератури і примітки” (без двокрапки) у порядку цитування й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Статтю закінчують 3 анотації обсягом 8 рядків українською, російською та англійською мовами із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора: (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу, кафедри; домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний).

ЗМІСТ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1. Дунаєв А. В., Ладига А. И., Попов Э. Н. Современные проблемы усовершенствования медико-правовой терминологии..... 6
2. Золотова Г. Д. Сутність і зміст нехімічних адикцій дітей..... 12
3. Ковальчук І. А. Сутність і зміст соціального виховання..... 24
4. Краснова Н. П. Етичні підходи у сфері ділових відносин..... 29
5. Харченко Л. П. Сприйняття і взаєморозуміння в контексті етики ділового спілкування..... 40

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФАХІВЦІВ

6. Архипова С. П. Системи формування готовності соціальних педагогів і соціальних працівників до освіти соціально незахищених категорій дорослих..... 49
7. Безбородих С. М. Компетентнісний підхід у підготовці конкурентоспроможного фахівця..... 57
8. Дроздов Д. В. Соціально-просвітницький тренінг як умова формування професійних якостей майбутніх тренерів..... 64
9. Загной Т. В. Соціально-психологічні особливості навчально-професійної мотивації студентів..... 71
10. Коваленко С. О. Соціальне самовизначення учнів ПТУ в контексті формування ціннісного ставлення до праці..... 77
11. Лях Т. Л. Мотивація до волонтерської діяльності..... 84
12. Майборода А. О. Акмеологічна компетентність майбутніх фахівців оперативно-рятувальної служби цивільного захисту..... 91
13. Отрощенко Н. Л. Значення соціально-професійної орієнтації в сучасному суспільстві..... 99
14. Сперанська-Скарга М. А. Критерії оцінювання рівня сформованості рефлексивного компоненту професійно-педагогічного іміджу майбутніх учителів філологічних спеціальностей..... 106
15. Тимошенко Н. Є. Умови професійного самовдосконалення спеціалістів соціальної сфери у ресурсних центрах..... 114
16. Хорошевська І. В. Педагогічні умови формування професіоналізму вчителів загальноосвітньої школи в управлінні конфліктами..... 125

ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З РІЗНИМИ КАТЕГОРІЯМИ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ

17. **Бондаренко В. В.** Структура моделі особистості дітей, позбавлених батьківського піклування..... 133
18. **Кальченко Л. В.** Суспільна практика подолання соціального сирітства на теренах України у V-XVII ст..... 142
19. **Костючек М. Ф.** Діагностика стану психологічного здоров'я дітей, постраждалих від торгівлі людьми..... 153
20. **Литвинова Н. А.** Обґрунтування системи профілактики вживання наркотичних речовин підлітками групи ризику..... 159
21. **Мальцева О. І.** Соціальне виховання підлітків засобами мистецтва..... 169
22. **Мотунова Н. В.** Профілактична діяльність кримінальної міліції у справах дітей..... 175
23. **Павлюк Н. В.** Рівень підготовки до сімейного життя розумово відсталих старшокласників як предмет соціально-педагогічного дослідження..... 185
24. **Спіріна Т. П.** Формування мотивації до здорового способу життя у підлітків як соціально-педагогічна проблема..... 193
25. **Терновець О. М.** Деякі аспекти профілактики соціального сирітства..... 201
26. **Юрків Я. І.** Соціально-педагогічна діяльність з підлітками у мікрорайоні загальноосвітнього навчального закладу..... 210

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА В ГРОМАДІ

27. **Белецька І. В.** Особливості молодіжного дозвілля на сучасному етапі..... 220
28. **Доннік М. С.** Соціалізація мешканців соціального гуртожитку в умовах соціально-виховного середовища..... 229
29. **Косенчук О. Г.** Соціально-педагогічні умови формування лідерських якостей старшокласників у позаурочній діяльності на рівні міста..... 238
30. **Островська Н. О.** Заклади освітньої сфери як суб'єкт територіальної громади з формування усвідомленого батьківства молоді..... 246
31. **Пастух Н. В.** Зміст соціально-педагогічної діяльності різнопрофільних соціальних інституцій з неповнолітніми, звільненими від відбування покарання з випробуванням..... 255

на социальное воспитание подростков; обосновано возможности использования средств современного искусства в воспитательной работе школы.

Ключевые слова: подросток, социальное воспитание, воспитательное влияние искусства.

Mal'tseva O. I. Social education for adolescents through art

The article analyzed the nature of the influence of art on personality development are discussed, especially the effect of different types of art for social education for adolescents; justified the use of funds of contemporary art in the educational work of the school.

Key words: adolescent, social education, educational influence of art.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 351.75:343.91-053.6

Н. В. Мотунова

**ПРОФІЛАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ
КРИМІНАЛЬНОЇ МІЛЦІЇ У СПРАВАХ ДІТЕЙ**

Одним із напрямів у боротьбі зі злочинністю взагалі та злочинністю неповнолітніх, зокрема, є профілактична діяльність.

Профілактика правопорушень серед неповнолітніх в Україні проводиться зусиллями педагогів, співробітників соціальних служб, служб у справах дітей, працівниками правоохоронних органів. Суспільство значно більше зацікавлено в недопущенні правопорушення, ніж у подальшому покаранні винних. Профілактика правопорушень повністю відповідає поняттям соціальної справедливості, тому що рівень розвитку системи її соціальних заходів визначає рівень гуманізації права, межі насичення його виховними елементами і межі застосування карних елементів. Світовий та вітчизняний досвід вказують, що найбільш перспективним заходом у боротьбі із правопорушеннями є профілактика, що передбачає не покарання, а, насамперед, удосконалення умов життєдіяльності людей та їх виховання. Більш того, профілактику правопорушень визнано одним з пріоритетних напрямів діяльності правоохоронних органів України, зокрема органів внутрішніх справ.

Проблемні питання профілактичної діяльності на місцевому рівні досліджували О. Андрєєва, О. Бандурка, І. Голосніченко, І. Даньшин, О. Джужа, А. Зелінський, О. Литвинов, П. Михайленко, В. Плішкін, Л. Попов, В. Петков, В. Філонов та інші вчені [5, с. 76]. Проте дослідники звертають увагу на численні проблеми у цій сфері діяльності, які

полягають у відсутності налагодженої співпраці між різними суб'єктами профілактики, у застосуванні переважно групових та масових форм роботи та неналежній увазі до інтерактивних методів (тренінгів, рольових ігор тощо), які сприяють кращому засвоєнню інформації дітьми. Загалом, під профілактикою правопорушень розуміють діяльність державних органів громадськості, що має системний характер як за комплексом заходів, так і за колом суб'єктів, які її здійснюють, спрямовану на недопущення виникнення, усунення, послаблення або нейтралізацію причин та умов злочинності, окремих її видів та конкретного злочину [7, с. 95]. Але ми, в нашому дослідженні, хотіли б зосередити свою увагу на напрямках роботи кримінальної міліції у справах дітей щодо профілактики правопорушень серед неповнолітніх.

Метою даної статті є аналіз профілактичної діяльності кримінальної міліції у справах дітей.

Як і будь-яка діяльність, профілактика правопорушень має свої певні цілі. Такими цілями є: обмеження дії негативних соціальних явищ та процесів; усунення або взагалі нейтралізація причин правопорушень та умов, що їм сприяють; нейтралізація негативного впливу мікросередовища особи (сім'ї, школи, ВНЗ, друзів, співробітників і т.д.), які формують антисоціальну установку особи, та здійснюють негативний вплив на мотивацію її поведінки; вплив на особу, яка за своїми морально психологічними якостями здатна вчинити адміністративний проступок чи продовжувати протиправну діяльність.

Профілактична діяльність базується на таких принципах: 1) законності – дотриманні ви мог Конституції України та Законів України усіма, без винятку, суб'єктами профілактики, здійснення тільки тих заходів, які передбаєні Законами або підзаконними нормативними актами; 2) гуманізму – всебічний захист прав та свобод громадян під час здійснення профілактичної діяльності; 3) гласності – систематичного висвітлення у статистиці та засобах масової інформації відомостей про профілактику правопорушень; 4) демократизму – участі у профілактиці правопорушень не тільки спеціалізованих суб'єктів, але й усіх інших державних органів та організацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, об'єднань громадян та окремих громадян; 5) науковості – використання форм, методів та засобів профілактичної діяльності, які розроблені та схвалені наукою; 6) диференційованого підходу – врахування як загальних, так спеціальних особливостей правопорушників та груп правопорушень; 7) плановості та прогнозування – всебічне вивчення та аналіз стану правопорушень, складання та реалізація відповідних програм профілактики адміністративних проступків; 8) взаємодії та координації зусиль суб'єктів профілактики правопорушень; 8) громадського осудження протиправної поведінки; 9) переважання методів переконання – тобто застосування примусових заходів лише після вичерпання всіх інших

заходів впливу; 10) адекватності методів та засобів профілактики вчиненим правопорушень [12, с. 4 – 15].

Щодо запобігання протиправних дій неповнолітніми в Україні є відповідне законодавче поле. Воно формується з урахуванням основних міжнародних документів у цій сфері, в яких визначено всі фактори, що сприяють виникненню девіантної поведінки у неповнолітніх – дитяча безпритульність, бездоглядність, жебракування і бродяжництво. Основними із таких документів є: Декларація прав дитини (проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1959 р.) [14, с. 2], Конвенція про права дитини (прийнята та відкрита для підписання, ратифікації та приєднання резолюцією 44/25 Генеральної асамблеї ООН 20 листопада 1989 р. [15, с. 3], і яка набула чинності для України з 27 вересня 1991 р.), Всесвітня Декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей (прийнята на Всесвітній зустрічі на вищому рівні в інтересах дітей, що відбувалася в ООН у Нью-Йорку 30 вересня 1990 р.) [13, с. 67]. На виконання цих документів і виходячи з Конституції України було прийнято Закон України від 24 січня 1995 р. «Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх» [11, с. 249 – 251].

Відповідно до ст. 1 цього Закону, здійснення профілактики правопорушень серед неповнолітніх покладається на: школи соціальної реабілітації та професійні училища соціальної реабілітації органів освіти; центри медико-соціальної реабілітації неповнолітніх закладів охорони здоров'я; притулки для неповнолітніх служб у справах дітей; суди; кримінальну міліцію у справах дітей органів внутрішніх справ; приймальники-розподільники для неповнолітніх органів внутрішніх справ.

Відповідно до ст. 2 цього Закону, діяльність відповідних органів та служб у справах дітей здійснюється на принципах: законності; застосування переважно методів виховання і переконання, що передбачають вжиття примусових заходів лише після вичерпання інших заходів впливу на поведінку неповнолітніх, які вчинили правопорушення і до яких застосовувались заходи індивідуальної профілактики; неприпустимості приниження честі і гідності неповнолітніх, жорсткого поводження з ними [9, с. 5].

У контексті нашого дослідження необхідно звернути увагу на профілактику правопорушень серед неповнолітніх осіб у широкому розумінні, що включає діяльність правоохоронних органів, зокрема органів внутрішніх справ. Необхідно зазначити, що в органах внутрішніх справ профілактичну функцію здійснюють усі структурні підрозділи та служби у межах своїх повноважень, використовуючи при цьому притаманні тільки їм форми та методи діяльності. У структурі органів внутрішніх справ виділено дві основні групи суб'єктів профілактики правопорушень серед неповнолітніх.

До першої групи віднесено ті служби та підрозділи, які здійснюють профілактичну роботу серед неповнолітніх поряд з виконанням більш широких службових обов'язків (слідчі підрозділи, кримінальна міліція,

міліція громадської безпеки та ін.). Друга група – служби та підрозділи, які безпосередньо здійснюють профілактичну роботу серед неповнолітніх (кримінальна міліція у справах дітей, приймальники-розподільники для дітей) [6, с. 9].

Особливу роль у системі органів і служб у справах дітей відіграє кримінальна міліція у справах дітей (КМСД), яка проводить роботу з недопущення правопорушень з боку неповнолітніх, виявляє, попереджує та розкриває злочини, вчинені особами, яким не виповнилося 18-ти років.

Діяльність цього інституту була започаткована у 1995 році відповідно Закону України «Про органи і служби у справах неповнолітніх і спеціальні установи для неповнолітніх» [8, с. 15]. Цей Закон визначив правові засади діяльності органів і служб у справах неповнолітніх та спеціальних установ. Разом з цим було передбачено функціонування у системі Міністерства внутрішніх справ якісно нової самостійної служби – кримінальної міліції у справах неповнолітніх, якій надано право здійснювати на підставах і в порядку, встановлених законодавством, спеціальні заходи для запобігання та розкриття злочинів.

Історія створення, розвитку та функціонування зазначеного підрозділу у системі Міністерства внутрішніх справ бере свій початок з 30-х років ХХ ст. Зокрема, у травні 1935 р. за Постановою ЦК ВКП(б) та РНК СРСР «Про ліквідацію дитячої бездоглядності та безпритульності» у складі карного розшуку були створені дитячі кімнати міліції. Свою роботу вони проводили спільно з громадськістю. У 1960-х рр. при кожній дитячій кімнаті міліції були організовані загони юних друзів міліції та комсомольські оперативні загони. У 1967 р. в міському та обласному управліннях були створені відділення карного розшуку у справах неповнолітніх, які координували роботу дитячих кімнат. У 1977 р. дитячі кімнати реорганізовано в інспекції у справах неповнолітніх, які увійшли до складу відділів профілактики при карному розшуку. Начальники інспекцій у справах неповнолітніх райвідділів міліції були членами комісій у справах неповнолітніх Ради районних відділів освіти. При кожному опорному пункті були створені дитячі кімнати на громадських засадах, які очолювали педагоги шкіл [8, с. 13].

Головними завданнями на той період були боротьба з бездоглядністю неповнолітніх, вияв, взяття на профілактичний облік та проведення профілактичної роботи з неблагополучними сім'ями та підлітками. Інспекції у справах неповнолітніх аналізували причини та умови, які сприяли скоєнню правопорушень, та інформували про це місцеві державні органи, громадські організації, адміністрації за місцем навчання або роботи неповнолітніх, а також за місцем роботи їх батьків, або осіб, що їх замінювали. Крім того, інспекції у справах неповнолітніх мали право вносити пропозиції відповідним державним органам про призначення громадських вихователів для перевиховання неповнолітніх правопорушників. При кожній інспекції у справах неповнолітніх функціонувала рада громадськості, яка надавала щоденну практичну

допомогу у роботі інспекції. У населених пунктах та мікрорайонах міст, де були відсутні штатні інспекції, створювалися громадські інспекції у справах неповнолітніх. Як правило, представники громадських інспекцій здійснювали шефство над важковиховуваними підлітками [1, с. 207].

У профілактичній роботі інспекцій у 80-х рр. XX ст. широко використовувалися можливості рад профілактики трудових колективів та інших громадських формувань підприємств; педагогічних, батьківських рад; кімнат школярів та підліткових клубів при ЖЕКах; різноманітних рад сприяння сім'ї та школі, жіночих рад, депутатських груп, загонів юних друзів міліції, тощо.

Інспекції у справах неповнолітніх профілактичну діяльність здійснювали в тісній співпраці з різними громадськими формуваннями – громадськими пунктами охорони порядку за місцем проживання, спеціалізованими групами добровільних народних дружин та комсомольсько-оперативних загонів, радами профілактики правопорушень установ та організацій [1, с. 207].

Для тогочасної роботи інспекцій в цілому були характерні принципи гуманізації, поєднання переконання та примусу. В профілактичній роботі з неповнолітніми, все частіше використовуються засоби суспільного впливу та виховання. Тогочасна система роботи інспекцій у справах неповнолітніх базувалася на чотирьох групах спеціальних заходів, що застосовувалися до неповнолітніх, які скоїли правопорушення: заходи педагогічного та суспільного впливу; примусові заходи виховного характеру, які не несли кримінальний характер; заходи адміністративного стягнення, які пов'язувалися з закінченням кримінального переслідування; заходи кримінального покарання [1, с. 211].

Після ратифікації Україною у 1991 році Конвенції ООН «Про права дитини» було визначено, що попередні методи перевиховної роботи в державі протирічать міжнародним нормам. Отже, зважаючи на ситуацію, влада була вимушена дотримуватися політики лібералізації та трансформації і у цій сфері.

Враховуючи вище викладене, трансформації підлягали й органи і служби у справах неповнолітніх. Зокрема, за Постановою Кабінету Міністрів України 8 липня 1995 р. була створена Кримінальна міліція у справах неповнолітніх. У лютому 1996 р. Наказом Міністерства внутрішніх справ затверджені Положення та Інструкція про організацію кримінальної міліції у справах неповнолітніх, яка є складовою частиною кримінальної міліції органів внутрішніх справ й існує на правах самостійного підрозділу [8, с. 14].

У ст. 5 Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» зазначено основні обов'язки кримінальної міліції у справах дітей. Серед них ті, що мають профілактичну спрямованість, а саме:

1) виявляти, припиняти та розкривати злочини, вчинені дітьми, вживати з цією метою оперативно-розшукових і профілактичних заходів, передбачених чинним законодавством;

2) виявляти причини та умови, що сприяють вчиненню правопорушень дітьми, вживати в межах своєї компетенції заходів до їх усунення; брати участь у правовому вихованні дітей;

3) розшукувати дітей, що зникли, дітей, які залишили сім'ї, навчально-виховні заклади (бродяжать) та спеціальні установи для дітей;

4) виявляти дорослих осіб, які втягують дітей у злочинну діяльність, проституцію, пияцтво, наркоманію та жебрацтво;

5) виявляти осіб, які займаються виготовленням та розповсюдженням порнографічної продукції, видань, що пропагують насильство, жорстокість, сексуальну розпусту;

6) виявляти батьків або осіб, що їх замінюють, які ухиляються від виконання передбачених законодавством обов'язків щодо створення належних умов для життя, навчання та виховання дітей;

7) вести облік правопорушників, що не досягли 18 років, у тому числі звільнених з спеціальних виховних установ, з метою проведення профілактичної роботи, інформувати відповідні служби у справах дітей стосовно цих дітей;

8) відвідувати правопорушників, що не досягли 18 років, за місцем їх проживання, навчання, роботи, проводити бесіди з ними, їх батьками (усиновителями) або опікунами (піклувальниками);

9) затримувати і тримати у спеціально відведених для цього приміщеннях дітей віком до 14 років, які залишилися без опіки та піклування;

10) виявляти, вести облік осіб, які втягують дітей в антигромадську діяльність;

11) вносити підприємствам, установам та організаціям незалежно від форм власності обов'язкові для розгляду подання про необхідність усунення причин та умов, що сприяють вчиненню правопорушень дітьми;

12) доставляти в органи внутрішніх справ на строк до трьох годин дітей, які вчинили адміністративне правопорушення, але не досягли віку, з якого настає адміністративна відповідальність, для встановлення особи, обставин вчинення правопорушення та передачі їх батькам чи особам, які їх замінюють, або до приймальників-розподільників для дітей;

13) здійснювати відповідно до законодавства заходи соціального патронажу щодо дітей, які відбували покарання у виді позбавлення волі на певний строк;

14) вести облік правопорушників, що не досягли 18 років, які потребують медичної допомоги, у тому числі звільнених із спеціальних виховних установ, з метою проведення профілактичної роботи, інформувати відповідні служби у справах дітей стосовно цих дітей.

Кримінальна міліція у справах дітей виконує й інші обов'язки передбачені чинним законодавством.

Згідно пункту 3 положення про кримінальну міліцію у справах дітей Постанови Кабінету Міністрів України «Про створення кримінальної міліції у справах дітей» від 08.07.1995 р. кримінальна міліція у справах дітей: проводить роботу, пов'язану із запобіганням правопорушенням дітей; виявляє, припиняє та розкриває злочини, вчинені дітьми; здійснює досудову підготовку матеріалів про правопорушення, вчинені дітьми, проводить дізнання в межах, визначених кримінально-процесуальним законодавством; проводить розшук дітей, які залишили сім'ї, навчально-виховні заклади та спеціальні установи для дітей; розглядає у межах своєї компетенції заяви і повідомлення про правопорушення, вчинені дітьми; виявляє причини та умови, що сприяють вчиненню правопорушень дітьми, вживає в межах своєї компетенції заходів до їх усунення, бере участь у правовому вихованні дітей; повертає підлітків до місць постійного проживання, навчання або направляє їх до спеціальних установ для дітей протягом не більш як восьми годин з моменту виявлення дітей, яких було підкинуто або які заблукали чи залишили сім'ю, навчально-виховні заклади; виявляє дорослих осіб, які втягують дітей у злочинну діяльність, проституцію, пияцтво, наркоманію та жебрацтво, а також осіб, які займаються виготовленням та розповсюдженням порнографічної продукції, видань, що пропагують насильство, жорстокість, сексуальну розпусту.

Кримінальна міліція зобов'язана проводити профілактичну роботу з неповнолітніми для попередження правопорушень у їхньому середовищі. Важливою складовою профілактики кримінальної міліції є робота із виявлення неповнолітніх правопорушників та дорослих осіб, які втягують неповнолітніх у скоєння правопорушень.

Характерним у роботі кримінальної міліції є забезпечення профілактичного впливу на криміногенне оточення неповнолітнього.

На профілактичний облік КМСД ставляться діти, які звільнені від покарання із застосуванням примусових заходів виховного змісту, звільнені з місць позбавлення волі, засуджені до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, повернулись з місць позбавлення волі, загальноосвітніх навчальних закладів та професійних профтехучилищ соціальної реабілітації, обвинувачені у злочині та не взяті під варту. Працівники виявляють та ставлять на облік дітей, які ухиляються від навчання, систематично займаються жебрацтвом і ведуть аморальний спосіб життя (мають діагноз «наркоманія», систематично вживають спиртні напої, займаються наданням сексуальних послуг) або здійснили адміністративне (три і більше протягом року) чи кримінальне правопорушення та не підпадають кримінальній відповідальності через недосягнення віку, з якого настає кримінальна відповідальність.

На профілактичний облік КМСД також ставляться дорослі особи, які вчинили злочини відносно дітей або втягують дітей в антигромадську діяльність [2, с. 4].

Профілактична та виховна робота з неповнолітніми та їхніми батьками проводиться у формі виховних та роз'яснювальних бесід,

відвідування неповнолітніх і їх сімей за місцем проживання, підлітків – за місцем навчання, батьків – за місцем праці, направлення інформації за місцем навчання підлітка, за місцем праці батьків. Це рання профілактика, яка направлена на виявлення та усунення джерела шкідливих впливів, ціннісну переорієнтацію особистості підлітка, посилення впливу громадськості за місцем проживання та навчання на особу неповнолітнього, вирішення його сімейно-побутових проблем.

Доцільно виокремити такі профілактичні заходи кримінальної міліції у справах дітей: 1) проведення профілактичних бесід із неповнолітніми та їхніми батьками за місцем проживання або у приміщенні міліції. Повідомлення батькам про необхідність посилення контролю за дітьми; 2) направлення у навчальний заклад повідомлення про необхідність посилення контролю за неповнолітнім, участь у проведенні ради шкільної профілактики, проведення лекцій та бесід у школі; 3) оперативно-розшукова діяльність [3, с. 6], підготовка документів до суду для притягнення неповнолітнього до кримінальної або адміністративної відповідальності, у разі відкриття справи – участь у судових засіданнях.

На нашу думку, профілактичні заходи повинні бути своєчасними та повними, тобто охоплювати всі сфери життя неповнолітнього. У процесі профілактичної роботи, вивчення особи неповнолітнього велике значення повинно надаватись стану фізичного та психологічного здоров'я неповнолітнього правопорушника.

Комплексний характер профілактичної роботи працівників кримінальної міліції у справах неповнолітніх спрямований на здійснення заходів, спрямованих на покращення фізичного стану дитини, діагностування житлово-побутових умов неповнолітнього, надання юридичних послуг, забезпечення психолого-педагогічної підтримки з боку навчальних закладів, інших соціальних інституцій. Він забезпечується здійсненням заходів щодо оптимізації мікросоціального оточення індивіда, зокрема: проведення профілактичних заходів у співпраці з іншими органами у справах неповнолітніх з метою виявлення фактів порушення прав дітей; застосування заходів переконання, примусу до неповнолітніх, які ведуть аморальний спосіб життя; організація участі в діяльності позашкільних заходів; індивідуальна профілактична робота за місцем проживання неповнолітнього.

Завдяки діяльності кримінальної міліції у справах неповнолітніх робота з неповнолітніми правопорушниками набирає комплексного характеру: про що свідчить співпраця з представниками громадськості; поширення інноваційних форм роботи, таких як сімейні групові наради та соціальний супровід підлітків, засуджених до альтернативних видів покарань [4, с. 2].

Як бачимо, досить складні та різнопланові завдання доводиться виконувати працівникам КМСД, тому закономірно постає питання, яким рівнем компетентності вони повинні володіти. На жаль, в Україні жоден навчальний заклад не готує фахівців для цієї служби, яка створена з метою

профілактики правопорушень серед осіб, які не досягли 18-річного віку. На думку Д. Кляянова, боротьба зі злочинністю вимагає створення і функціонування особливих державних структур, що мають відповідні повноваження щодо здійснення спеціальних заходів, визначення спрямованості змісту і форм їх діяльності, постановки перед ними особливих завдань і цілей; безперешкодної, чіткої і злагодженої роботи всіх ланок і підрозділів, здатних виконати правоохоронну функцію держави. Науковець пропонує на базі підрозділів КМСД створити інспекції в справах дітей, основним завданням яких буде профілактика правопорушень [10, с. 10 – 12]. І ми погоджуємося з даною думкою.

У зв'язку з цим перспективним напрямом подальшого дослідження є вивчення організації і проведення профілактики правопорушень і злочинності як виду соціально-педагогічної діяльності КМДС у взаємодії з іншими суб'єктами профілактики правопорушень.

Список використаної літератури

- 1. Профілактика правопорушень [Електронний ресурс].** – Режим доступу : <http://www.ditu.gov.ua>.
- 2. Про затвердження Інструкції з організації роботи органів внутрішніх справ України щодо протидії дитячій злочинності :** наказ МВС України № 637 від 28.11.2008 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.portal.rada.gov.ua>.
- 3. Про оперативно-розшукову діяльність :** Закон України № 2135XII від 18.02.1992р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.dcaf.ch/_docs/legal_foundations/116.%20Chapter_102.pdf
- 4. Клішевич Н. А.** Соціально-педагогічна робота кримінальної міліції у справах неповнолітніх з підлітками із делінквентною поведінкою [Електронний ресурс] / Н. А. Клішевич. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchdpu/ped/2011_84/Klish.pdf
- 5. Ключев О. М.** Сутність та загальна характеристика профілактичної діяльності на місцевому рівні // Форум права. – 2006. – № 2. – С. 76 – 79 [Електронний ресурс] / О. М. Ключев. – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/2006-2/06komnmr.pdf>
- 6. Волох О. К.** Попередження адміністративних деліктів органами внутрішніх справ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О. К. Волох. – Дніпропетровськ, 2009. – 19 с.
- 7. Васильківська І.** Запобігання злочинності неповнолітніх в Україні: деякі аспекти / І. Васильківська // Право України. – 2004. – № 1. – С. 95 – 98.
- 8. Відомості Верховної Ради України.** – 1995. – №6. – С. 35.
- 9. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх»** від 8 липня 1999р. №864-XII // ВВР України. – 1999. – №36. – С. 318.
- 10. Кляянов Д. П.** Щодо реформування структури та функціонування органів внутрішніх справ України / Д. П. Кляянов // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2003. – №3. – С. 10 – 12.
- 11. Про органи і**

служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх : Закон України : від 24.01.1995 р., № 20/95-ВР // Збірник нормативно-правових актів у сфері захисту прав дітей. – К., 2002. – С. 249 – 251. **12. Голін В. В.** Попередження злочинності / В. В. Голін. Конспект лекцій. – Х. : Укр. юрид. академія, 1994. – 40 с. **13. Всесвітня** декларація про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей : прийнята в ООН 30 верес. 1990 р. План дій щодо здійснення Всесвітньої декларації про забезпечення виживання, захисту і розвитку дітей у 90-ті роки // Сучасні тенденції соціально-правової освіти молоді. – К., 2007. – С. 68. **14. Международные конвенции и декларации о правах женщин и детей** : сб. универс. и регион. междунар. документов. – М. : Право, 1998. – 241 с. **15. Конвенция о правах ребенка** : Конвенция ООН : [вступила в силу для СССР 15 сент. 1990 г.]. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 24 с.

Мотунова Н. В. Профілактична діяльність кримінальної міліції у справах дітей

У статті розкрито сутність і зміст понять «профілактика правопорушень», висвітлено основні цілі та принципи профілактичної діяльності, проаналізовано напрямки роботи кримінальної міліції у справах дітей щодо профілактики правопорушень серед неповнолітніх.

Ключові слова: профілактика правопорушень, профілактична діяльність, кримінальна міліція у справах дітей.

Мотунова Н. В. Профилактическая деятельность криминальной милиции по делам детей

В статье раскрыта сущность и содержание понятий «профилактика правонарушений», отражены основные цели и принципы профилактической деятельности, проанализированы направления работы криминальной милиции по делам детей по профилактике правонарушений среди несовершеннолетних.

Ключевые слова: профилактика правонарушений, профилактическая деятельность, криминальная милиция по делам детей.

Motunova N.V. Preventive activities criminal police directions in children

The article highlights the meaning and content of the concept «preventives' of criminals». The main ideals of the article to show principles of preventive activity, the criminal police directions in children's affairs according to preventives' among teenagers were analyzed.

Key words: criminal preventives', preventive activity, criminal police in teenagers affairs.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.